

Явор Гърдев: "Ако уважаваш публиката, няма да кокетираш с нея, а ще искаш да влезеш в диалог по един сериозен начин!"

Култовият млад режисьор намира в Димитровград прекрасна база за правене на театър встрани от затормозената театрална система

Той е сред респектиращите имена в съвременния български театър, независимо от младостта си. Роден в София през 1972, Явор Гърдев учи в Класическата гимназия и успоредно с това се занимава с театър от второкласник. Играе в театъра към Пионерския дворец, води предавания в телевизията и радиото и гледа абсолютно всички театрални постановки. "Беше ми дошло до гуша от театър!", казва той за този период и записва философия в Софийския университет. Тъкмо тогава обаче се открива първият експериментален клас на Маргарита Младенова и Иван Добчев - хората, които оживяват със спектаклите си Народния театър по това време и чиято представления - "Лоренца" и "Краят на играта" младият философ харесва. И става техен студент. Минава на индивидуален план на обучение в двете специалности и още от втори курс започва да поставя в професионални театри. Прощапулника си прави в Димитровград. Идва тук и заедно с Недялко Делчев поставят "Две кратки пиеси за края" през 1994.

Сега си дава сметка, че Димитровград за него е бил като оазис, защото стои "малко встрани от затормозената театрална система и един режисьор, особено младият, се чувства свободен да направи точно това, което иска."

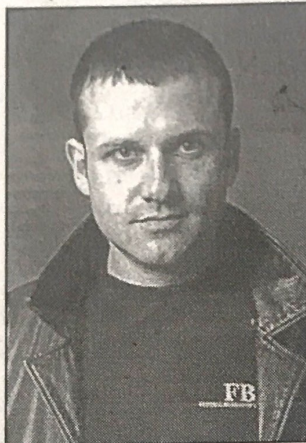
Димитровград е чудесна база за правене на театър

Така мисли Явор Гърдев днес и пояснява защо: "В Димитровград са незабележими тормозите за това, че от теб се очаква да направиш нещо специално. За мен публиката там беше имажинерна, публика "въобще" - една идеална за мен ситуация. Не адресирах представлението за някакъв стеснен контекст, а го правих, както би го направил по принцип, за себе си. И затова, след "Частите на нощта" в Сливен, отново се върнах в Димитровград за "Слугините". Мястото ми допадна, имах вече приятели в театъра... Димитровград е място, където можеш да се уединиш и да се концентрираш добре върху това, което правиш. Режисура е професия, която се започва много трудно. Докато човек си изгради самочувствие и голяма вътрешна криза. И Димитровград облекчи тая криза, там имаше особено благоприятни условия за работа."

"Слугините" е ударно, запомнящо се представление, което успешно се играе и в София. Оттам насетне Явор прави по една - две постановки на година, всички шумно акламирани от критиката и публиката. Специализира във Вашингтон, Щутгарт и Лийде, поставя "Носферату" във Франция и получава авторитетни награди - както за режисура, така и за най-добро представление съответно за "Таня - Таня" от Оля Мухина, "

Квартет" от Хайнер Мюлер и "Бастард" по Шекспир и Дюренмат.

Международното признание също не закъснява и през 1999 година в Бер-

Явор Гърдев

лин Явор взема, заедно с Асен Аврамов и Георги Тенев, Европейската "Гран при" за най-добра европейска радиопиеса за "Атолет". Ето как той обяснява отношението си към наградите: "Наградите имат значение, но въпросът тук е те да не действат корумпиращо върху човека, който ги получава. Аз не правя театър, за да се утвърдя в обществото и за да ми бъде признато, че съм добър "правяч" на театър. А има много хора, които точно за това правят театър. В този смисъл наградите напразно ги корумпират. В крайна сметка наградите са нещо вторично и как се възп-

да го разбереш. Това е неотменима характеристика. Против това съм обаче да се кокетира с публиката. Защото пък българският театър напоследък навлезе във фор-

мата на тоталния кич - точно защото се предполага, че вкусът на публиката бил еднотипен, та дайте да го удовлетвори. И театърът започва да дублира разни ТВ изяви като шоуто, например. Не съм против това, но то ми е дълбоко безинтересно. А е и най-лесното, което може да се направи. Ако човек наистина уважава публиката, не кокетира с нея, а се опитва да влезе в диалог по един сериозен начин."

За този, който познава театъра на Явор Гърдев, е безспорно влиянието на философската му образованост. Как изглежда нещата "отвътре", Явор обяснява така: "Аз съм рефлективен човек и така или иначе, не мога да се откажа от това. В един момент това не е въпрос на желание, а на невъзможност да не е така. По тая причина непрекъснато мисля какво върша в театъра. Според мен, най-важното е той да се обръща в събитие за тези, които го правят и за тяхната "заедност". И за тези, които го гледат. Поради което не правя много представления. Предпочитам да съм концентриран по-дълго

"Бастард", постановка Явор Гърдев

риемат от някого, си е негов личен проблем."

Колкото до публиката и до изострените дискусии бива ли или не творците да се съобразяват с нея, Явор Гърдев е достатъчно наясно и затова категорично заявява възгледите си: "Този спор е несъстоятелен. Театърът е воля за съобщаване, той е двустранен акт. Публиката е задължително присъстващ елемент на представлението, още в замисъла му. Никой не прави театър просто така, дори да го твърди."

Вътрешната цел на театъра е да влезеш в общение с другия на базата на образен език - другият да те разбере и ти

върху едно нещо. За да се превърне и за мен в лично събитие. А то е и тип познавателен опит."

Всяко представление е допълнително познание за света

Аз "употребявам" театъра по този начин. Изследвам света не само психологически, но и философски и социологически - всичко заедно. Затова дейността ми има и теоретична част - около т. н. от мен "екстатичен" театър. Това е изследване на екстатичните практики, свързани с някакъв вид сакралност, с упрощаването на сакралния култ и влиянието му върху театъра. За това беше дипломната ми работа в университе-

та, която може да прерасне в докторат. Екстатичният театър, който смятам, че правя, е всъщност една регулативна идея, той не е норматив. Не задава рамки, а регулира идеята на желанието. Най-напред в Щатите защитих тези идеи в резултат на един уъркшоп, който водих, участвах с текст на конференция за насочване в театъра след падането на Берлинската стена, а после текстът беше публикуван в американско електронно издание за изкуство. Този текст го има в сайта triumviratus.org и хората, които не ме познават, именно това ги съветвам да прочетат."

Поводът за срещата с Явор Гърдев беше постановката, която той репетира в Хасковския театър, чиято премиера предстои през есента. След "Верона" в Народния театър, това е втората пиеса на руснака Алексей Шипенко, която поставя. Прекрасно разпределение на ролите, според Явор, е участието на Златина Толева и Михаил Мутафов - и двамата бивши актьори на Димитровградския театър, които са работили заедно. Една история за сложните взаимоотношения на майка и син, вече възрастни, свързани неразривно и болезнено. Обобщавайки интереса си към тази проблематика, Явор споделя впечатленията си от хода на процесите в междучелностните отношения:

Съвременно общество изработва все повече модели за парцелиране на хората

"За отделянето им в някакви монади, за задължителното им съществуване без болезнено присъствие на другия. Има една ограда, издигната около отделния човек и това особено се чувства в развитите страни. В България не е така, у нас все още съществува едно родово общество, което преживява криза на родовата си структура. Децата например живеят при родителите си в един висок процент, другаде не е така. Този криза на отношенията ще се задълбочава, ние засега сме някъде по средата. Особено в Америка е повече от очевидно - хората си изработват особена "работна взаимност", а личният им живот е едно временно събиране на монади. Затова тази пиеса на Шипенко - "Във въздуха", анализирайки кризата на родовите отношения майка-син, може да бъде припозната като нещо наше. В този смисъл е страшно актуална."

И в тази постановка Явор ще работи със сценограф от кръга "Триумвиратус Арт" - Даниела Ляхова. Кръг, който говори общ език и съществува респектиращи проекти на съвременната култура - постановки, книги, изложби, аудиопроекти. Влезте в посочения вече сайт и ще разберете как.

Страницата подготви:
Ваня Ангелова